

У прізвиськах Д. Трампа також присутні алюзії на диктаторів минулих часів, наприклад, *Orange Caligula*, *Hair Fürher*, *Mango Mussolini*, *Orange Mussolini*, які відбивають його прагнення до авторитарного стилю керівництва державою.

Таким чином, політична діяльність нового президента США Дональда Трампа стала важливим соціолінгвальним чинником, що спричинила появу нових фразових одиниць в американському варіанті англійської мови. Основними механізмами формування нових фраз стали: 1) заміна одного з компонентів у складі вже існуючого сталого виразу; 2) утворення нових фраз за аналогією до існуючих; 3) фразеологізація вільних словосполучень.

Література

Єнкєєва С. М., Ісмаїлова Е. А. Алюзивні антропоніми в англомовному публіцистичному дискурсі: лінгвокогнітивний і прагмастилістичний аспекти: Монографія / Єнкєєва С. М., Е. А. Ісмаїлова. – Запоріжжя : «Просвіта», 2014. – 207 с.

Єнкєєва С. М. Антропонім DONALD TRUMP як основа для створення лексичних інновацій в сучасній англійській мові / С. М. Єнкєєва, Д. С. Єнкєєв // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2017. – № 70. – С. 66-70.

UD: The Urban Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.urbandictionary.com/define.php?term>
(Матеріал надійшов до редакції 13.10.17)

УДК: 811.111:81'37

ЕРМАКОВА Н. М.

(Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія)

МОНОРЕФЕРЕНТНІСТЬ ШИРОКОЗНАЧНИХ ЛЕКSEM АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті проаналізовано особливості референтного компоненту семантики широкозначних одиниць (еврисем) англійської мови. Запропоновано власну класифікацію широкозначних іменників англійської мови, що базується на виокремленні типів референтів, які може позначати еврисемічна лексема. Відповідно виокремлено *три ступені референтної віднесеності еврисемічних одиниць – високий, середній, низький*. Виходячи з цього, досліджувані одиниці можуть мати ознаки *мульти-, полі- та монореферентності*. У поданій статті детально розглянуто низький ступінь референтної віднесеності субстантивних широкозначних лексем (монореферентних еврисем) англійської мови.

Ключові слова: еврисема, референт, мультиреферентність, поліреферентність, монореферентність, фразеологізм, широкозначність

Ермакова Н. Н. Монореферентность широкозначных лексем английского языка. В статье проанализирована особенность референтного компонента семантики широкозначных единиц (эврисем) английского языка. Предложена собственная классификация широкозначных существительных английского языка, которая базируется на выделении типов референтов, которые может означать эврисемичная лексема. Соответственно выделено *три степени референтной отнесенности эврисемичных единиц – высокая, средняя, низкая*. Исходя из этого, исследуемые единицы могут иметь признаки *мульти-, поли- и монореферентности*. В данной статье детально рассмотрена низкая степень референтной относительности субстантивных широкозначных единиц (монореферентных эврисем) английского языка.

Ключевые слова: эврисема, референт, мультиреферентность, полиреферентность, монореферентность, фразеологизм, широкозначность.

Yermakova N. M. Monoreference of English Lexemes of Wide Semantics. The article under consideration is aimed to analyze the referential component peculiarity of the semantics of English lexemes with wide meaning (euryseses). As to extensional relationships, linguists note the heterogeneous character of the respective language units and appropriately they represent the classifications of substantive eurysesemy. The latter were based on different types of the wide meaning of lingual signs. It is revealed that most of euryseses can express *generalized generic or generalized categorical meaning*. Special focus was given to the fact that mentally singled out certain entity of real characteristics of subjects in context of the abstraction from concrete things are to be taken into consideration.

Correspondently we offer our own classification of English nouns of wide semantics based on singling out the types of referents that a eurysesemic unit can signify. As to the referential features of a language unit, under the latter we mean a concrete subject, to be corresponded with the linguistic unit in the process of its contextual use. Such unit is to be taken in all complexity of its lingual and speech features. On this basis the euryseses have different degrees of referential correlation (*high, average, low*) which are distinguished on the basis of referential types. Notably words of wide meaning can acquire the traits of *mono-, poly- and multireference*.

We have detailed the low degree of referential correlation of substantive lexemes with wide meaning (monoreferential euryseses), moreover, we have emphasized their derivative capability to create phraseological units. The ability of the mentioned lexemes to reserve the monoreference in the structure of phraseological units is exposed, furthermore, the types of referents of these idioms are defined.

Key words: euryseseme, referent, multireference, polyreference, monoreference, phraseologism, wide meaning

У сучасному мовознавстві вивчення мовних явищ та процесів зумовлює необхідність дослідження механізмів категоризації й конкретизації референтів позамовної дійсності в кожній конкретній мові і, відповідно, висвітлення комунікативних можливостей еврисемічних субстантивних лексем англійської мови. Досліджуючи широkozначні одиниці англійської мови, лінгвістами було виявлено неоднорідність цих одиниць у плані їхніх екстенціональних зв'язків, що стало підставою для виявлення різних типів еврисемічних лексем (еврисем).

Під *еврисемою* (термін введено на позначення широkozначної одиниці за аналогією до наявного терміна для широkozначності – еврисемія) розуміється слово, що має розширений семантичний обсяг для позначення безлічі предметів та явищ навколишньої дійсності, у структурі якого наявна максимально узагальнена сема (інваріант), що конкретизується в мовленні завдяки звуженню поняття, яке вона позначає. Відповідно, за широkozначною одиницею визнається наявність одного широкого значення, поліреферентність, співвіднесеність з поняттям широкого об'єму, контекстна зумовленість, відсутність відношень семантичної похідності.

Згідно результатів численних досліджень, еврисемія притаманна різним частинам мови і відзначається неоднорідним характером. Неоднорідність субстантивної широkozначної лексики проявляється, в першу чергу, в тому, що еврисемічними одиницями можуть бути як конкретні предметні, так і абстрактні іменники різних мов: англійської *fact, thing, affair, matter, business, type, concern* [Якушева 1984], *thing, body, person, matter, affair, man* [Джоламанова 1978], *way* [Димова 1972]; української *річ, діло, робота, справа, почуття, рух* [Терещенко 2008]; французької *chose, fait, personne, homme, femme, gens* [Никитина 1978]; російської *вещь, штука, тип* [Кубрякова 1978].

Крім того, субстантивні еврисеми характеризуються різним ступенем широkozначності, що стало для багатьох лінгвістів підставою виокремити типи широкого значення. Наприклад, неоднорідність субстантивних еврисем із різним рівнем категоризації або ступенем узагальненості й абстракції призвела до виокремлення *узагальнено-категоріального* або *категоріально-широкого* (з максимальним ступенем абстракції) й *узагальнено-родового* (з низьким ступенем лексичної абстракції) типів широкого значення [Березко 1986; Димова 1972; Никитина 1978; Терещенко 2008; Феоктистова 1984]. Зарубіжні лінгвісти дослідження слів широкої семантики традиційно пов'язують із гіперо-гіпонімією. Еврисемічні іменники узагальнено-родового типу розглядають як гіпероніми відносно гіпонімів (вужькозначних лексем, що позначають одну категорію) [Mounin 1975; Pottier 1963]. Наприклад, слова *being* і *plant* (узагальнено-категоріальний тип) – гіпероніми відносно гіпонімів *person, animal* або *bush, tree* (узагальнено-родовий тип).

В. Г. Гак виокремлює типи широkozначної номінації залежно від позначуваного ними об'єкта: *елементний* (відносно тих еврисем, які позначають елементи дійсності: предмет, процес, відношення, будь-який реальний або уявний об'єкт) і *подієвий* (має на увазі як номінант ситуацію (мікроситуацію / макроситуацію), тобто подію, факт, що поєднують ряд елементів) типи широkozначної номінації [Гак 1977]. П. С. Федюк виділяє два типи широkozначності частиномовного характеру: для дієслів – обов'язкова наявність граматичної семантики, для іменників – широта лексичного значення [Федюк 2011, с. 5].

К. А. Горшкова відзначає дві групи широkozначних одиниць за ступенем «концентрації» лексичної абстракції. До першої групи входять слова, в яких лексична абстракція «досягає апогею» (слова широкої семантики на зразок *thing*), до другої – в яких лексична абстракція не досягає вищого ступеня («просто слова широкої семантики», наприклад, *matter, affair*) [Горшкова 1978, с. 6-7]. Таке виокремлення співвідносно з запропонованими І. В. Шапошниковою типами *семантико-синтаксичної* і *семантичної еврисемії*, перша з яких властива англійським еврисемам [Шапошникова 2011, с. 206]. М. П. Іоніце акцентує на широkozначних іменниках, що відображають процеси розумової діяльності (*idea, decision*); мають модальні відтінки (*supposition, intention, hesitation*);

виражають емотивний стан (*regret, desire*); мають темпоральне значення (*period, instant*) [Йоницэ 1981, с. 46].

Г.-Й. Шмід називає абстрактні еврисеми «іменами-оболонками» (*shell-nouns*) і підрозділяє їх на наступні підкласи: фактуальні (*factual*): *fact, thing, point, problem, reason, difference*; мовні (*linguistic*): *news, message, rumor, report, order, proposal, question*; ментальні (*mental*): *idea, notion, belief, assumption, aim, plan, decision*; модальні (*modal*): *possibility, truth, permission, obligation, need, ability*; події (*eventive*): *act, move, measure, reaction, attempt, tradition, trick*; обставинні (*circumstantial*): *situation, context, place, area, time, way, approach* [Schmid 2000]. Класифікація широкозначних іменників, яку запропонували Р. Хасан і М. А. К. Хеллідей, містить еврисеми загальної семантики (*general nouns*): *people, person, man, woman, child, boy, girl* (позначають людську сутність); *creature* (позначають будь-яку істоту); *thing, object* (позначають неістоти, конкретні, злічувані предмети); *business, affair, matter* (позначають неживі абстрактні поняття); *move* [*action*]; *place* [*place*]; *question, idea* [*fact*] [Halliday 1976].

Спроби класифікувати широкозначні одиниці свідчать про неоднаковість їхнього семантичного обсягу, ступеню абстракції і широти значення, які чітко усвідомлюються різними дослідниками та є перспективою для дослідження. Ми пропонуємо оцінювати обсяг широти значення тієї чи іншої еврисеми через кількість охоплених нею типів референтів. Відповідно виокремлюємо *високий, середній та низький* ступені референтної віднесеності широкозначних субстантивних лексем англійської мови.

У статті поставлено за мету висвітлити власну класифікацію виокремлення ступенів референтної віднесеності еврисемічних одиниць на основі визначення типів референтів, які вони можуть позначати.

Згідно поставленої мети передбачається розв'язання таких завдань: (1) надати власну класифікацію субстантивних еврисем англійської мови; (2) розглянути низький ступінь референтної віднесеності широкозначних лексем англійської мови; (3) проаналізувати особливості функціонування фразеологізмів, провідною семою яких виступають монореферентні еврисемічні одиниці.

Об'єктом дослідження є монореферентні субстантивні еврисеми англійської мови та їхні фразеологізми, що представляють низький ступінь широкозначності (*man, person, human being, individual, creature, event, place*); **предметом** – випадки вживання зазначених одиниць в англомовних реченнях.

Послугуючись твердженням, що стрижнем еврисеми виступає «інваріантне значення», загальне для всіх позначених нею референтів, серед типів самих референтів, які може позначати субстантивна еврисема, ми виокремили *абстрактні поняття, предмети реальної дійсності, живі істоти, події, дії*, а на основі віднесеності еврисем до них – *три ступені референтної віднесеності еврисемічних одиниць* – високий, середній, низький.

Високий ступінь референтної віднесеності характерний для мовних одиниць з абстракцією вищого порядку, що здатні співвідноситися з абсолютною безліччю референтів (навіть поза сферою їхнього безпосереднього категоріального значення). За нашим спостереженням, до таких еврисемічних одиниць належить тільки одне слово *thing*, яке вважається найбільш універсальною, абсолютною широкозначною субстантивною лексемою в англійській мові, що має максимальне коло зазначених типів референтів і може позначати: **абстрактні поняття** (*I'll tell you a thing*); **предмети реальної дійсності** (*It's the strangest thing in your hand, isn't it?*); **живі істоти** (*It's truth that boys are dirty things*); словосполучення *poor little thing* можна вжити стосовно дитини і тварини; **події** (*That shooting was a terrible thing*) та **дії** (*The first thing to be done is to draw up a list of such works to be read in school*). Можна констатувати, що ця лексема виходить далеко за межі власного денотативно-категоріального значення і є мультиреферентною (позначає всі типи референта).

Середній ступінь референтної віднесеності репрезентують еврисеми з відносно широкою семантикою, на зразок одиниць *subject, object, material, stuff, matter, affair* та їхні

нечисленні фразеологізми, які мають відносно обмежене коло референтів у порівнянні з широкозначним словом *thing* (та його лексико-фразеологічними дериватами) і можуть позначати *абстрактні поняття, предмети реальної дійсності, живі істоти, дії або події*, але не всі з них, тобто є поліреферентними.

Низький ступінь референтної віднесеності представляють еврисеми, які не виходять за межі свого категоріального значення та мають чітко визначене семантичне ядро, як-от одиниці *man, person, human being, individual, creature, event, place*. Наприклад, межею класу слова *man* є людина чоловічої статі; *person, human being, individual* – людина; *creature* – жива істота взагалі; *event* – будь-яка подія; *place* – певний простір, місце.

В поданій статті ми детально розглядаємо третій або **низький ступінь референтної віднесеності** еврисемічних лексем. Широкозначні одиниці цього ступеня характеризуються чіткою або «сталою» референтною віднесеністю. Референтний діапазон значень таких слів вузький, вони відносяться лише до одного класу референта, в основному, в межах свого категоріального значення, тобто вони є **монореферентними**. У таких слів легко виокремлюється одне інваріантне значення, звуження якого чітко відстежується в мовленні.

Цей ступінь можна чітко репрезентувати на прикладі таких англомовних лексем, як *man, person, human being, individual, creature, event, place*, які охоплюють дуже вузьке коло референтів та широта значення яких дає можливість використовувати їх для визначення різних предметів чи явищ, деякою мірою причетних одне до одного. Зокрема, референтом лексеми **man** виступає «людина» в основному чоловічої статі, що підкреслює гендерну різницю від людини жіночої статі: *There were two men and a woman in the car* [BYU-BNC 2017]. *The average man is taller than the average woman* [BYU-BNC 2017].

У сталих словосполученнях еврисема *man* може позначати:

а) представника якої-небудь професії: **advance man** (*The good advance man develops through experience the wisdom of knowing when to try something and when not* [BYU-BNC 2017]); **enlisted men** (*Bullets can't tell the difference between officers and enlisted men* [BYU-BNC 2017]); **maintenance man** (*His father also worked there as a maintenance man, retiring after 51 years service* [BYU-BNC 2017]); **man of law** (*Having then decided to try to find people with specialist knowledge from within the congregation we discovered that we could muster a chemical and electrical engineer; a medic and a man of law; a mathematician; a physicist; an economist, archaeologist and educationalist in one person; and even a playwright for the plays* [BYU-BNC 2017]); **man of letters** (*He is the last great British man of letters* [BYU-BNC 2017]); **newspaperman** (*Neighbour John Lavery said the newspaperman was a man "who could make friends with anyone."* [BYU-BNC 2017]); **stunt man** (*It is set in Peru where the stunt man has been making a movie* [BYU-BNC 2017]);

б) людину, наділену певними якостями: **man of character** (*In 1944-46 de Gaulle confronted the hard reality that a man of character could lead the nation singlehandedly in a moment of supreme crisis but not in normal times* [BYU-BNC 2017]); **man of courage** (*Although the dauphin, Charles, who assumed power in his father's place, showed himself to be a fine leader and a man of courage, he appeared in the circumstances to have little choice but to negotiate without giving away too much* [BYU-BNC 2017]); **man of distinction** (*President of Magdalen was a liberal-minded man of destination and charm, always friendly and interested in my doings* [BYU-BNC 2017]); **man of genius** (*Men of genius are encouraged to apply their talents to the service of their country, when they fee in it gratitude to the memory of those who have deserved well of them* [BYU-BNC 2017]); **man of ideas** (*Francis Maude has gone too reverting, so he says, to the real world, and leaving a vacancy for a Financial Secretary. Now that is a job worth having traditionally the stepping stone to the Cabinet and the place for a man of ideas* [BYU-BNC 2017]); **man of principle** (*He may look a bit feeble to you, but underneath he's a man of principle* [BYU-BNC 2017]); **man of no principles** (*We used to refer to him as the man of no principles* [BYU-BNC 2017]); **man of no scruples** (*A liar man, I would say, a man of no scruples*) [BYU-BNC 2017]; **man of sense** (*And how could Dr Neil, who was such a man of sense, tolerate such a...*

nodcock? [BYU-BNC 2017]); **man of worth** (“*My master is a courteous and gracious man and a man of worth and I am a wife both good and faithful...*” [BYU-BNC 2017]); **university man** (*I don't know how far people can be integrated, because to the businessman it appears that the businessman is dealing with the nitty gritty of life and the responsibilities of every day life and the university man is someone who is detached from them, maybe the ivory tower sort of pictures still holds true* [BYU-BNC 2017]); **Harvard man** (*He was a crew-cut Harvard man with sleeves rolled up and collar buttoned down* [BYU-BNC 2017]).

Мовною одиницею *man* в англійській мові так само можна позначати одруженого чоловіка (*The minister pronounced them man and wife* [BYU-BNC 2017]); слугу (*Hire a man to take care of the garden* [BYU-BNC 2017]); сексуального партнера чоловічої статі (*I hear she's got a new man* [BYU-BNC 2017]. *Is there a man in her life?* [BYU-BNC 2017]); солдата (*The Captain ordered his men to fire* [BYU-BNC 2017]); службовця-чоловіка різної діяльності (*The gas company said they would send some men to fix the heating* [BYU-BNC 2017]. *The man from the BBC wrote some positive things about the movie* [BYU-BNC 2017]. *The military expedition was made up of 100 officers and men* [BYU-BNC 2017]. *Our man in Washington sent us the news by fax yesterday* [BYU-BNC 2017]).

У розмовному мовленні лексема *man* вживається у значенні *fellow, chap*: *See you, man* [BYU-BNC 2017]. *Are you coming with us, man?* [BYU-BNC 2017] *Wake up, man, you can't sleep all day* [BYU-BNC 2017]. *Hey, man, that one's mine!* [BYU-BNC 2017] *Look, man, take it easy!* [BYU-BNC 2017].

Крім того, ситуація не змінюється, коли слово *man* входить до складу дериватів, що позначають різні професії: *Up ahead on the street, a couple of city policemen stood on the curb giving directions to some confused tourists* [BYU-BNC 2017]. *At eighteen, in a port town, while attempting to steal a case of cured ham from a cargo ship, he was caught by a pair of crewmen* [BYU-BNC 2017]. *Almost daily, DCPJ arrested American exchange students in possession of drugs, U. S. businessmen for soliciting underage Prostitutes, American tourists for shoplifting or destruction of property* [BYU-BNC 2017]. *My watchman felt obliged to call Interpol* [BYU-BNC 2017]. *A talented craftsman who spent hours in his wood and metal shop, Jacques Saunière enjoyed imitating master craftsmen – Fabergé, assorted cloisonne artisans, and the less artistic, but far more practical, Leonardo Da Vinci* [BYU-BNC 2017].

Мовний знак *man* може також входити до складу звичайних загальноновживаних слів: *“Ladies and gentlemen ...” the hostess had announced to a full house at the American University of Paris's Pavilion Dauphine* [BYU-BNC 2017]. *Fache motioned back to the pentacle on Saunière's abdomen* [BYU-BNC 2017]. Або входить до складу іменника, що позначає національність: *“Saunière was a Frenchman,” Fache said flatly* [BYU-BNC 2017].

Зокрема, словом *man* можна позначати рід людський або людину взагалі: *Man is still far more intelligent than the cleverest robot* [BYU-BNC 2017]. *Man is rapidly destroying the Earth* [BYU-BNC 2017]. *This is one of the most dangerous substances known to man* [BYU-BNC 2017]. *Try to imagine what life must have been like for Neolithic man 10,000 years ago* [BYU-BNC 2017]. В офіційній обстановці лексична одиниця *man* вживається для позначення людини взагалі незалежно від її статі (*All men are equal in the eyes of the law* [BYU-BNC 2017]) або для позначення групи людей (*This is one of the worst diseases known to man* [BYU-BNC 2017]).

Навіть такі деривати, як **man-about-town** (*Behind this quiet character, however, was an active, fun-loving young man-about-town* [BYU-BNC 2017]), **manhood** (*He tended to be a little touchy about remarks concerning his manhood* [BYU-BNC 2017]) не втрачають своєї референтної співвіднесеності з інваріантним ядром еврисеми *man* – «чоловік» окрім випадків, коли її вживають для позначення роду людського *mankind* (людство) або людини взагалі, з чого можемо дійти висновку, що широкозначність лексеми *man* обмежується семантичним обсягом ситуативних варіантів навколо денотатів «людина, чоловік» (які відображаються також у назвах вигаданих супергероїв американських коміксів, таких як **Batman** (*As soon as a flying angel whispered news of these events into his ear, the Saint put down*

his book and flew, like **Batman**, to the rescue [BYU-BNC 2017]), **Superman** (You give a good impression of being **Superman**, but you're not really, and I'm definitely not Superwoman [BYU-BNC 2017]), **Spiderman** (No that's like that in erm **Spiderman** and he's like the Punisher and he's dressed in green [BYU-BNC 2017]), а отже можна акцентувати на монореферентності цього мовного знаку.

Проте, ситуація змінюється, коли англійська єврисема *man* входить до складу фразеологізмів, деякі серед яких можуть демонструвати поліреферентність. Наприклад, фразеологізм **the black man** має так звані «пустий» референт вигаданих понять «злий дух, диявол, сатана»: *Rich as Croesus and as wicked as the black man below* [BYU-BNC 2017]. Аналогічну ситуацію можна спостерігати з фразеологічною одиницею **the man in the moon** (“Hallo, Vic. We were expecting you down at the **Man in the Moon**.” [BYU-BNC 2017]), що позначає «міфічна людина, яка мешкає на Місяці», що символізує повне незнання земних справ, відчуженість, самотність тощо (звідси укр. «ти що, з місяця звалився?»), **a snow man** у значенні «снігова людина, йеті» (*The editors of tabloid newspapers are still prepared to finance expeditions to search for the yeti, the Abominable **Snowman*** [BYU-BNC 2017]).

Зокрема, єврисема *man* вказує на **живих істот** у складі:

– біблійних фразеологізмів **a man born of woman** (*Man who is born of woman is few of days and full of trouble* [BYU-BNC 2017]); **a man of God** (*He says that the church is dangerous – “not fit for a man of God to officiate at a most solemn sacrament”* [BYU-BNC 2017]); **the Man of Sorrows** (*He was despised and rejected by mankind, a man of sorrows, acquainted with deepest grief* [BYU-BNC 2017]);

– авторських фразеологізмів, як-от: **angry young men** («сердиті молоді люди» – англійські молоді письменники 50-х років ХХ століття, що критикували буржуазне суспільство) – виник у зв’язку з виставою у 1956 році п’єси Дж. Осборна “Look Back in Anger”: *He has classified in various general groups the “stream of consciousness writers” from Joyce and Woolf to B. S. Johnson, the sequence writers like C. P. Snow and Henry Williamson, American writers, those affected by war, the “angry young men” of post Second World War years* [BYU-BNC 2017]; **Man Friday** (П’ятниця, вірний, відданий слуга [за іменем вірного слуги в романі Д. Дефо «Робінзон Крузо»]): *I decided to give him the name of “Man Friday”, because I first saw him on a Friday. When we got to my house, I gave some Man Friday trousers, and I made him a coat and a hat* [BYU-BNC 2017]; **the forgotten man** («забута людина», пасинок долі, людина, про яку не думають – вираз вперше вжив губернатор штату Нью-Йорк Ф. Д. Рузвельт під час передвиборчої кампанії): *These unhappy times call for the building of plans... that put their faith once more in the forgotten man at the bottom of the economic pyramid* [BYU-BNC 2017].

– фразеологізмах-«професіоналізмах», на зразок: **the man at the wheel** (*The Lord Lieutenant wears the insignia of command and signs the log, the Chief Secretary is Captain of the ship, while the Under-Secretary is the man at the wheel* [BYU-BNC 2017]); **a man of all work** (“I had hoped to take a dip before breakfast” Mrs. Smith said, “but i found joseph was cleaning the pool. He seems to be a man of all work.” [BYU-BNC 2017]); **the man on horseback** (*There have been literally hundreds of armed uprisings in the Spanish-speaking lands, out of which have arisen men on horseback, or caudillos* [BYU-BNC 2017]); **a medicine man** (*This fellow Simon was in an African situation, there he was, he was the medicine man of the town...* [BYU-BNC 2017]); **a plain-clothes man** (*There’s a young plain-clothes man working on it but he has to go slowly* [BYU-BNC 2017]); **a sandwich man** (*A procession of ... sandwich men marched slowly towards him along the gutter, scarlet sashes across their boards* [BYU-BNC 2017]);

– фразеологізмах, що розкривають різні оцінні характеристики особистості, як-от: **a man of his hands** (*In Rhodri’s cast-off clothes and worn shoes he looked like a penurious wandering scrivener of sixty: in truth he was barely forty, and had been a tall, strong man of his hands once, and would be as good again after a month of eating regularly, and nursing his frayed body and broken and blistered feet* [BYU-BNC 2017]); **a man of his word** (*No matter what you’ve*

heard about John, I know he's **a man of his word** he's an honest man and he won't say that he didn't say that to me will you John [BYU-BNC 2017]); **the man of iron** (Queensland author Neil Philipson recalled the incident in his 1994 biography *Man of Iron*, which he called a tribute to a "living legend". [BYU-BNC 2017]); **a man of men** (Wilt thou suffer this guest of guests, this **man of men...** to fall into the meshes of thy nephew? [BYU-BNC 2017]); **a man of parts** (...since he was **a man of parts**, he managed the business competently [BYU-BNC 2017]); **a man with the bark on** ("Glad to meet you, Mr. Fletcher. I've heard about you, not only from Lily." "Heard what about me?" "**Man with the bark on.**" [BYU-BNC 2017]); **odd man out** (He really felt the **odd man out** because he couldn't dance [BYU-BNC 2017]); **remittance man** (He: "...These fellows are all the same – a ne'er-do-well – **a remittance man.**" She: "What is that?" He: "A man whose family wants to get rid of him, so they send him overseas. When his cheque arrives, he lives like a lord for a month or two, and then falls to the level of that tramp." [BYU-BNC 2017]); **a self-made man** (Stan Wood is a shining example of that proud Scottish tradition – **a self-made man**, the archetypal Scot who makes the world sit up and take notice [BYU-BNC 2017]); **a strong man** ("I needed **a strong man** to help me rule the country". [BYU-BNC 2017]); **a white man** (Sam Mullet says: "Tom Gough's one of the finest **whitest men** ever drew breath. There's not two like him born in a century." [BYU-BNC 2017]); **a wild man** (It was not that Sammikins's defection, in practical terms, counted much. He was **a "wild man"**, he had been written off long before as irresponsible, a political play-boy [BYU-BNC 2017]); **a bad man** (Delaney had once knifed a greaser. He was known as **a "bad" man** [BYU-BNC 2017]); **a broken man** (He... took to the brae-side and became **a broken man** [BYU-BNC 2017]); **a fancy man** (One day the sergeant was the **fancy man**, and the next day it was Tom... [BYU-BNC 2017]. They will bear from the "**fancy man**" any usage however brutal [BYU-BNC 2017]); **ladies' (lady's) man** (Hughie always was **a ladies' man**, though you wouldn't think so, to look at 'im now... ever since he lost 'is teeth [BYU-BNC 2017]); **the leading man** (He was considered perhaps **the leading man** in break of promise cases [BYU-BNC 2017]. There was the star, Miss Gollum; **the leading man** was Scott Aubrey [BYU-BNC 2017].); **a little man** (He would take the boy out to walk, and from our windows we could see Clive's black figure striding over the snow in St. James's Park, the **little man** trotting beside him, or perched on his father's shoulder [BYU-BNC 2017]); **a made man** (Lovelock is **a made man** since that speech he made as Prosecuting Counsel at the Assizes [BYU-BNC 2017]).

Аналогічним чином низький ступінь референтної віднесеності репрезентує еврисема **person**, яка охоплює ряд референтів, що обертаються навколо денотатів «людина, особистість, особа, суб'єкт» незалежно від статі і віку. Зокрема, це слово може стосуватися чоловіка (**He was a very nice person**, always pleasant and friendly [BYU-BNC 2017]. **The only person** who really said anything helpful was **Jack** [BYU-BNC 2017]); жінки (**She is a person of astonishing energy** [BYU-BNC 2017]); людини взагалі (**For many societies, the human being is the person** who has learned and obeys the community's rules [BYU-BNC 2017]).

Також **person** може бути терміном у таких видах діяльності, як лінгвістика: *the first / second / third person*; юриспруденція: *accused person, juristic person, imprisoned person, law-abiding person*; економіка: *affiliated person, associated person, damage to person, employed person, ever-married person, person engaged, working person* [BYU-BNC 2017].

Еврисема **human being** співвідноситься з будь-яким так би мовити «живим референтом» у значенні "a member of any of the races of Homo sapiens" (*It's only **human beings** that can write, which **human being** is responsible for this wording?* [BYU-BNC 2017]); "person" (*But do some folk glibly say we're e... every **human being** is a child of God* [BYU-BNC 2017]); "man" ("*...but he was **a human being** this teacher, he seemed to be so friendly towards us*" [BYU-BNC 2017]); "woman" (*Do you want her turned into **a human being** again?* [BYU-BNC 2017]); "child" ("*...focus attention upon the **child** as a whole, unique **human being***" [BYU-BNC 2017]; "*...by competing philosophies about a **child's** acceptability as a **human being***" [BYU-BNC 2017]).

Референтна віднесеність еврисем **individual, creature** відбувається до осіб як чоловічої, так і жіночої статі (**Geoff Boycott** was the most selfish, egoistical **individual** I have ever met

[BYU-BNC 2017]. *The only creature who could explain what had happened was Devon Loch* [BYU-BNC 2017]. *Lady Jones: "She is a charming creature, I see that at this distance* [BYU-BNC 2017]); або взагалі безвідносно статі (*But the fiction is that which denies the living creature which became the plaintiff a persona in the period prior to birth* [BYU-BNC 2017]). Зокрема, мовна одиниця *creature* може покликатися до тварин: *The first creature we had seen, a small turtle, was sunning itself on a rock* [BYU-BNC 2017].

Еврисемічний іменник *event*, при всій дифузності значення, також репрезентує низький ступінь референтної віднесеності й охоплює обсяг значень навколо всього, що відбувається взагалі, тобто будь-якої події: *It was one of the most important events in the history of mankind* [BYU-BNC 2017]. *Leaving home was a major event in his life, the events which led up to the prime minister's resignation* [BYU-BNC 2017]. *Police are trying to reconstruct the sequence of events on the night of the murder* [BYU-BNC 2017].

Мовна одиниця *event* вказує на соціальні події (*The conference was an important social event* [BYU-BNC 2017]. *The school raises money by organizing fund-raising events* [BYU-BNC 2017]); спортивні події чи змагання (*This year's Olympic Games will be the biggest ever sporting event* [BYU-BNC 2017]. *The women's 202 metre event will be followed by the men's 100 metres* [BYU-BNC 2017]). *Event* також можна зустріти як термін у різних видах діяльності: фізика (*nuclear event, mutually exclusive events*), економіка (*demographic event, equiprobable events, Event of default, event risk, scheduled event*), юриспруденція (*criminal event, event of crime, expected event, fortuitous event*), де він все одно демонструє свій чітко визначений денотат.

Еврисема *place* так само не виходить за межі свого денотативно-категоріального значення, позначаючи в абстрактному і реальному плані певний простір, місце взагалі: *No matter at what place or time you are in the universe* [BYU-BNC 2017]. *Where is the best place for a stall?* [BYU-BNC 2017]. *He put the lamp back in its place* [BYU-BNC 2017]. *He has a special place in my thoughts* [BYU-BNC 2017]. *A woman's place is no longer only in the kitchen today* [BYU-BNC 2017].

Проаналізувавши приклади з еврисемами низької референтної віднесеності, можемо підсумувати, що ці одиниці не виходять за межі свого категоріального значення і мають чітко визначене семантичне ядро, зокрема, межею класу слова *man* є людина чоловічої статі, *person, individual* – людина, *human being, creature* – жива істота взагалі, *event* – будь-яка подія, *place* – певний простір. **Перспективою** подальшого дослідження вбачаємо розглянути етимологічний аспект значення широкозначних одиниць англійської мови.

Література

- Березко М. Д. Функционирование субстантивных заместителей в современном английском языке (на материале указательного местоимения *that* и имен существительных широкой семантики) : дисс. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Мария Дмитриевна Березко. – М., 1986. – 211 с.
- Гак В. Г. К типологии лингвистических номинаций / В. Г. Гак // Языковая номинация. Общие вопросы. – М. : Наука, 1977. – С. 265-272.
- Горшкова К. А. Имя существительное широкой семантики "thing" в современном английском языке : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / К. А. Горшкова. – М., 1978. – 20 с.
- Джоламанова Б. Д. Имя существительное с широким значением в лексической системе современного английского языка : дисс. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Б. Д. Джоламанова. – М., 1978. – 189 с.
- Димова С. Н. О полифункциональности слова с широким значением (на материале английского существительного *way*) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / С. Н. Димова. – М., 1972. – 22 с.
- Ионицэ М. П. Глоссарий контекстуальных связей (на материале французского языка) / М. П. Ионицэ. – Кишинев : Штиинца, 1981. – 96 с.
- Кубрякова Е. С. Части речи в ономазиологическом освещении / Е. С. Кубрякова. – М. : Наука, 1978. – 113 с.
- Никитина Г. И. Конструктивные функции широкозначных существительных при десемантизации (к проблеме синтеза форм и смыслов в предложении на материале существительных французского языка «chose», «fait», «home», «femme», «personne», «gens») : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.05 «Романские языки» / Г. И. Никитина. – М., 1978. – 23 с.
- Терещенко С. С. Лексико-семантическая парадигма широкозначных слов украинської мови : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.01 / Світлана Сергіївна Терещенко. – Дніпропетровськ, 2008. 194 с.
- Федюк П. С. Глаголы размещения предметов в пространстве в языках различных групп : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / П. С. Федюк. – Саратов, 2011. – 19 с.

- Феоктистова Н. В. Формирование семантической структуры отвлеченного имени (на материале древнеанглийского языка) / Н. В. Феоктистова. – Л. : ЛГУ, 1984. – 188 с.
- Шапошникова И. В. История английского языка : учебное пособие / И. В. Шапошникова. – М. : Флинта, 2011. – 508 с.
- Якушева И. В. Типология и семантико-функциональные характеристики событийных существительных английского языка : дисс. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Ирина Владимировна. – М., 1984. – 295 с.
- British National Corpus (BYU-BNC) [Electronic resource] : [Web-Site] – Electronic data. – Oxford : Oxford University Press, 2017. – Mode of access : <https://www.corpus.byu.edu/bnc/>
- Halliday M. A. K. Cohesion in English / M. A. K. Halliday, R. Hasan. – London–New York : Longman, 1976. – p. 374.
- Mounin G. La langue française / G. Mounin. – P. : Seghers, 1975. – 196 p.
- Pottier B. Recherches sur l'analyse sémantique en linguistique et en traduction mécanique / B. Pottier. – Nancy : Faculté des Lettres et Sciences Humaines de l'Université, 1963. – 74 p.
- Schmid H.-J. English abstract nouns as conceptual shells: from corpus to cognition / H.-J. Schmid. – Berlin–New-York : Mouton de Gruyter, 2000. – 457 p.

(Матеріал надійшов до редакції 17.09.17)

УДК: 811.111:81'42(063)

ЗАПОЛЬСЬКИХ С. П., ЗАПОЛЬСЬКИХ А. Ю.
(Запорізький національний університет)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВ (НА МАТЕРІАЛАХ ДОПОВІДЕЙ КОНФЕРЕНЦІЇ *TECHNOLOGY ENTERTAINMENT DESIGN TALKS (TED-TALKS)*)

У статті проаналізовано переклади англomовних публічних промов на матеріалі доповідей конференції TED talks, виявлено лінгвальні й екстралінгвальні особливості перекладу з англійської на українську і російську мови через призму теорії скопосу; визначено компресію як найбільш частотний спосіб відтворення промов.

Ключові слова: TED промови, лінгвальні й екстралінгвальні особливості, скопос-теорія, компресія, декомпресія.

Запольских С. П., Запольских А. Ю. Особенности перевода англоязычных публичных речей (на материале речей конференции TED). В статье проанализированы переводы англоязычных публичных выступлений конференции TED talks. Выявлены лингвальные и экстралингвальные особенности перевода выступлений с английского языка на украинский и русский через призму теории скопоса; определено, что компрессия является наиболее частотным приемом перевода субтитров.

Ключевые слова: TED выступления, лингвальные и экстралингвальные особенности, скопос-теория, компрессия, декопрессия.

Zapolskykh S. P., Zapolskykh A. Y. Translation of Public Speeches (the Case Study: TED Talks Reports in English). The article aims at analyzing translation peculiarities of public speeches. The case study is the most popular TED talks in English selected from 2013 to 2017. As a result of the study lingual and extralingual characteristics of subtitle translation in the correlation of the main requirements to translation of TED talks and in the aspect of scopos theory have been pointed out.

Our research has confirmed high dependence between lingual and extralingual characteristics in subtitle translation with the priority of the latter. The study identifies among the main linguistic focuses in translation lexical, grammatical and stylistic features concerning the following aspects: translation of terminology, idiomatic phrases and metaphors, colloquial expressions, etc. The translator is recommended to give preference to common vocabulary to make the speech sound natural in the target language, use idiomatic expressions which can add emotional coloring in translation, thus the main techniques applies are: the use of functional equivalent and expressivation. The research also proved the necessity to take into account the wide context and apply contextual translation which contributes to the adequacy of translation greatly. Extralinguistic characteristics analyzed mainly refer to technical environment of subtitles creation. We have found out that the length of subtitles and the speed of their delivering are the essential categories in translation among the essential characteristics of TED talks translation. Decompression as a universal technique in translation from English into Ukrainian and Russian might be in conflict with the technical requirements to translation in our case study. Thus, compression is the only way of troubleshooting and should be performed without any sense losses. This challenging task can be fulfilled at the expense of omission some original elements which lack significant lexical meaning (repetitions) or can be expressed different, holistically transformed taking into consideration the wide context of the TED performance.

Our research has a wide range of prospects concerning the study of compression means, analyzing the most efficient cases and identifying patterns and regularities which can be of use for the practice of translation.

Key words: TED talks, lingual and extralingual characteristics, scopos theory, compression, decompression.

На сучасному етапі тематика досліджень з перекладознавства набуває все більшої популярності. Фахівці з теорії та практики перекладу намагаються вирішити проблему адекватності текстів мов джерела та перекладу, визначити фактори, які впливають на процес перекладу і вибір стратегій перекладачем, виявити закономірності перекладу різних типів текстів і надати чіткі рекомендації перекладачам для більш ефективної практичної